

Mart Smeets

Commentator



Woord vooraf

Voor wie het nog niet wist: New York werd gesticht door Hollanders. Het waren veelal Zeeuwen, vaak protestant, die het avontuur kozen en naar de andere kant van de grote zee reisden.

De term Yankees, die onze generatie vaak gebruikt voor Amerikanen, is een samenvoeging van Jan en Kees. Net zoals Brooklyn van Breukelen komt en Flushing Meadows, van het grote tennis-toernooi, de weide van een boer uit Vlissingen was.

Ik zit al een kleine week in New York en doe weinig anders dan op en neer reizen naar Yankee Stadium om er elke dag naar honkbal te kijken. Dat mag je vreemd gedrag noemen, maar zijn mensen die tijdens de Tour de France vier uur per dag naar De Koers zitten te kijken dan wel helemaal jofel?

De Yankees zijn 27-voudig winnaar van de World Series, en er zijn maar twee manieren om met deze club om te gaan: óf je 'haat' ze, óf je bent een devoot fan. Niets daartussen. Toen ik op de middag van mijn eerste wedstrijd (tegen de Twins) de keuze had om bijna door de kou bevangen te worden of een Yankees-windjack te kopen, was de keuze duidelijk. Kou lijden. Ik haat de Yankees al zolang ik het grote honkbal in Amerika volg, sinds eind jaren zestig.

Een dag later (weer tegen de Twins) zat ik in de volle zon. Na enige twijfel schafte ik een Derek Jeter-baseballcap aan, weliswaar een Yankee, maar een die universeel goed en aardig wordt gevonden en niet alleen in New York.

Ik reis met mijn zoon (voormalig Nederlands honkbalinternational), die zijn hele leven al Yankees-fan is. Als ik hem zeg dat dat een misverstand is, een kleine vergissing van De Schepper, lacht hij mijn woorden weg.

We nemen elke dag op Grand Central Station op Manhattan de 4-trein naar het noorden. Na negentien minuten onder de grond stroomt er voor het eerst licht binnen door de ramen en zien we het honkbalstadion. Malloten in kleding van de Yankees duwen zich een weg naar het magistrale stadion dat in 2009 nieuw werd opgeleverd. Kaartjes kosten hier tussen de 60 en 2000 dollar per stoeltje en vaak is het stadion vol. Buiten bieden *scalpers* nog tickets

aan. Je moet opletten dat het geen valse kaartjes zijn en dat je niet koopt van een undercover politieman. En zorgen dat je geen 450 dollar betaalt voor een kaartje van 95 dollar.

Alles is (relatief) duur bij de Yankees. Een biertje doet 11 dollar, een petje 30, een hotdog 15, een klein, gekoeld flesje Sauvignon Blanc 28 dollar. Een normaal Yankees-T-shirt kost 40 dollar en je kunt ook een stoeltje uit het oude Yankees Stadium aanschaffen voor 1995 dollar. Exclusief verzendkosten.

Wat is de magie van de Yankees? Je ruikt, voelt, ziet, hoort en beleeft het honkbal hier in optima forma, zelfs als je een ongelooflijke hekel aan de thuisploeg hebt. Yankees-fans gooien een door de tegenstander over het hek geslagen bal op hautaine manier terug op het veld: gewin van de tegenpartij wordt hier verafschuwd. Ook van een bal die misschien veel geld kan opleveren, wil de Yankees-fan niets weten. F.ck off! Weg met die bal. Die fans jouwen hun tegenstanders uit, ook als een speler een jaar geleden nog in New York speelde. De fans zijn immers loyaal, die speler juist niet.

Als de tegenstander op voorsprong komt (en gelukkig gebeurde dat de afgelopen dagen genoeg) gaat de New Yorker eten of drinken halen, roken buiten de muren van het stadion of gewoon meteen naar huis. Ze schreeuwen nog een verwensing: F..ck you Miller, f..ck your whole f..cking team too...' en vertrekken richting metro.

De treinreis naar de beschaving duurt ook weer twintig minuten. Je staat tussen studenten, veel Spaanssprekenden, soms nog wat bedelaars, kantoorklerken in goedkope pakken, idioten uit Iowa, verdwaalde Duitse vakantiegangers, en hoe beter de uitslag, hoe luider en vrolijker het geroezemoes in de ondergrondse.

Pas in onze hotelkamer wordt het rustig. Mijn zoon zet de televisie aan en bekijkt knorrend de hoogtepunten van de Yankees. Of ik wil letten op een actie van Jeter... Tjerk kan de hele dag naar honkbal kijken.

Morgen gaan we weer. Omdat wij allebei die grote liefde voor honkbal hebben en die een paar dagen samen willen delen nu het nog kan. Bij Tjerk thuis komt gezinsuitbreiding; hij zal de komende jaren aan huis gebakken zitten.

Mijn zoon switcht naar ESPN; de late avondwedstrijd komt uiteraard van de westkust. We installeren ons voor de Angels en trekken flesjes water open. We komen niet verder dan de derde inning.

De serveerster vertelt dat ze uit Jakarta komt. Tjerk zegt dat hij daar onlangs met Ajax is geweest (als teammanager) en dat scheidt meteen een band. Hij vraagt me of ik nog steeds van plan ben om een boek met verhalen over Amerika te schrijven. Ik knik: 'Yep, het gaat er nu echt van komen. Ik heb er zin in. Waarschijnlijk volgend jaar lente, hangt een beetje van het lijf af.'

'Veel sport?' vraagt hij.

'Nee, niet alleen sport, van alles wat. Politiek, cultuur, steden en staten, vreemde gewoontes van de Amerikaan. Muziek ook. En een groot hoofdstuk over de Yankees uiteraard.'

Tjerk: 'Terecht. Mag ik het controleren als je het geschreven hebt? Alleen voor de spelfouten en fact-checking.'

Eikel.

'Oké,' zeg ik.

Vader en zoon samen op vakantie. Heerlijk. Deze vijf dagen nemen ze ons nooit meer af.

Als we de ontbijtent uit lopen gaat hij naar rechts. Hij zoekt nog iets voor zijn zoon, mijn kleinzoon. Ik ga naar links, gele blocnotes kopen. Daar heb ik er thuis al meer dan honderd van liggen, maar dat is nou een van de verborgen genoegens van Amerika. Ik koop hier altijd gele blocnotes. Om straks de aantekeningen op te maken voor mijn nieuwe boek.

Ter introductie

In de vooravond van Tweede Pinksterdag, om tien voor zes, laat ik mijn uitgeefster uit. Marie-Anne van Wijnen is met een fles rode en een fles witte wijn langsgekomen om over 'het winterboek' te praten. Ze wil me graag overhalen om het boek dat al een tijdje in mijn hoofd zit, ook daadwerkelijk te gaan schrijven.

We hebben weinig tijd nodig om te bepalen dat de bulk van de teksten voor *Mijn Amerika* op 1 oktober klaar moet zijn, zodat het boek voor de feestdagen in de winkel kan liggen. Het boek staat al twee jaar in de steigers. Het gaat over ontmoetingen en ontdekkingen die ik deed in de metro van Atlanta, restaurants in Miami, boekhandels in New York, de stilte van de staat Vermont, een jazzkelder in Seattle, een Outlet Mall boven San Diego en een keurig hotel in Denver. Ik wil gaan schrijven over het nummer 'Statesboro Blues' en de autorit door Georgia, over het bezoeken van NBA- en MLB-wedstrijden, over de brede autoweg tussen Salt Lake City en Park City, over Scottsdale, Austin, Palo Alto, Boston, lunchen aan de Mississippi, lekker eten in Newport Beach en een vliegtuig missen in Washington. Een weerslag van ruim dertig jaar rondreizen in een land dat ik prettig vind, maar waar ik ook graag weer uit vertrek, richting Holland.

Mijn uitgeefster reageert blij op mijn belofte de tekst op 1 oktober bij haar in te leveren. 'Dat is dan afgesproken,' zegt ze lachend en we heffen het glas. Proost. We kletsen over bestaande of eventueel nog te maken foto's, het omslag, de flaptekst en het proces van weer een boek maken is in gang gezet voor ik het weet.

Mijn uitgeefster vertrekt, met een vrolijke zwaai na. We weten dat we nog heel wat robbertjes moeten vechten voordat het boek gedrukt is, maar die confrontaties kennen we uit het verleden. Het hoort bij het moeilijke proces om een goed boek te schrijven en uit te geven.

Ik moet me die avond inhouden om niet meteen achter de machine te gaan zitten en gewoon ergens te beginnen. In de basketbalzaal van de Universiteit van Oklahoma of in The Forum van Los Angeles. Op Fifth Avenue voor mijn part of bij de grensovergang van Derby Line, als je via Franssprekend Canada het rustige, rurale

gedeelte van de East Coast-staten binnenrijdt, een volkomen onbekend Amerika in.

De volgende dag, dinsdag 10 juni, heb ik in café Het Teylertje in Haarlem aan het Spaarne een afspraak met *NRC*-stagiair Fabian van der Poll. Hij werkt aan een artikel over 'het sportboek' op de Nederlandse boekenmarkt. 'U hebt deze zomer geen wielerverboek gepubliceerd?' vraagt hij met jongensachtige verbazing. Ik leg hem uit dat alles dat met wielrennen te maken heeft me de laatste maanden een beetje is gaan tegenstaan. Dat ik last heb van de naschok van de dopinggeschiedenissen van 2012 en 2013. Ik heb geen zin om daar nog weer over te gaan uitweiden. Geen hernieuwde aanval op de Armstrong-kliek, want dat is achteraan aansluiten in een lange rij, maar ook geen portret van 'weer een pakker' of schrijven over de daden van wielermanagers als Patrick Lefevere en Johan Bruyneel, mannen die binnen ons vak 'onder verdenking' staan, maar nog nergens met de billen bloot zijn gegaan.

Ik lijk wel wielermoe, hoewel ik nog met grote interesse de koers van de dag volg, de uitslagen in de vakpers spel en waar mogelijk naar de televisie kijk als er 'koers' is. Maar er zelf over schrijven? Non, merci. Even niet.

De enthousiaste Van der Poll, eigenwijs maar goed voorbereid, vraagt zich af of de lezer nog wel aan de heroïeke wielerverboeken wil, na de tsunami aan titels van de afgelopen jaren, titels die veelal over doping, liegen, ontkennen en de boel besodemieteren gingen en vaak niet de kern van de zaak bereikten: de verwording van de sportende mens in de sportwereld. Van der Poll en ik zijn het erover eens dat het kwaad niet alleen in de wielersport zit, maar veel dieper in de (sport)maatschappij. Dat woord sport kan je wel weglaten. 'Ik zou best graag uw gedachten willen lezen over wat er nu allemaal gebeurt in de grote sportwereld,' zegt de jonge vent tegenover me. Hij vervolgt plagend: 'U zou er nu toch tijd voor moeten hebben, gezien...' Hij zwijgt. Touché.

Later die dag zie ik af van de gang naar het hockeystadion in Den Haag omdat de fysieke problemen van alledag te veel opspe-

len. Ik probeer nog iets te zien van de etappe in de Dauphiné, maar kan geen zender vinden die de Franse klimkoers uitzendt. Even later zie ik op internet dat de coureurs al voor drieën binnen waren: Chris Froome deed het goed en Wilco Kelderman bleek zijn sterke Giro-benen mee naar Frankrijk te hebben genomen.

In de nacht van dinsdag op woensdag maken de basketballers van de San Antonio Spurs gehakt van de Miami Heat. Ik krijg alleen beelden van het laatste kwart mee (in de vroege ochtend, toen de vogels al lustig hun serenades ingezet hadden). Het staat nu 2-1 voor de Spurs. Die wedstrijden worden live uitgezonden door Sport1, een sympathieke betaalzender in de periferie van het nationale televisiespectrum. Ik werk met een grote mate van vrijheid voor deze zender en doe samen met Ronald van Dam de verslaggeving van deze finalewedstrijden. Hij is afgelopen nacht aan de beurt geweest, en ik zou de volgende wedstrijd voor mijn rekening nemen, enzovoort.

Op woensdag maak ik aantekeningen voor mijn donderdagnachtwerkzaamheden. De ongemakken in mijn lijf zijn nog steeds niet weg, dus moet ik een middagslaapje doen. Maar eerst de boodschappen: schoenmaker, stomerij, grutter Marqt, brillenboer Federmann, altijd weer die verrekte apotheek en tot slot de koffieboer. Ik drink er lekkere koffie, en neem bonen en kamillethee mee naar huis.

Op de drempel van de zaak word ik aangehouden door een eind-vijftiger, een man die ik weleens meer in Haarlem heb zien rondlopen. Hij is goed gekleed, luchtig maar klassiek, en steekt direct van wal: 'Mijnheer Smeets, mag ik wat tegen u zeggen?' Ik zet me schrap. Waarmee zou hij komen? Een klacht, een goed bedoeld advies? Hij lijkt me geen schelder.

'Ik mis u in het *Haarlems Dagblad*,' zegt hij. Dat kan kloppen. Vanwege bezuinigingen is de columnist Smeets gedurende de zomermaanden juni, juli en augustus in de wachtkamer gezet.

'Ik lees uw meningen ook al niet meer in *Trouw*, waar ze u wegbezuinigd hebben. En ook op televisie mis ik uw meningen over alles wat er in de sportwereld gebeurt. Verschrikkelijk jammer.'

'Tja,' antwoord ik bedachtzaam.

Hij haalt adem en zegt: 'Het is wel tien jaar geleden, maar ik

herinner me van u een soort dagboek over een lange en interessante sportzomer. Zeer informatief, prettig leesbaar, soms geestig zelfs. Zou u niet eens willen overwegen dat opnieuw te schrijven? Daar doet u uw vaste lezers ongetwijfeld een plezier mee.'

Wat moet ik zeggen? Moet ik de afspraak over *Mijn Amerika* noemen? De lichte schrijfblokkade die me al maanden hindert? Iets zeggen over mijn fysieke instabiliteit van de laatste tijd?

Hij gaat door: 'Ik bedoel niet alleen het voetbal in Brazilië of de Tour de France. U bent toch geïnteresseerd in bijna alle sport die langs uw raam komt? Hockey, mijnheer Smeets. Reken komend weekend op finaleplaatsen van de dames en de heren. Later Wimbledon. Volgende week de Tour de Suisse, een koers die ik altijd graag mag volgen. En dan is er nog het WK roeien in eigen land. Ja, dat is eigenlijk mijn sport, heb ik jarenlang gedaan. Ik was slagroeier bij Aegir, mieterse sport. Dat zijn toch allemaal mooie ijkpunten deze zomer. Plaats de sporten in hun sociale habitat, verbaast u zich weer eens flink zoals u vroeger zo leuk deed. Spaar niets en niemand, ook zo'n eigenschap die u hebt laten vallen tegenwoordig. Zeg gewoon hoe het is. Noem man en paard, beoordeel collega's zonder vilein te zijn.'

Hij valt stil, steekt zijn hand uit en zegt: 'Denk er eens over na. Ik moet nu gaan.'

Ik knik alleen maar en sta licht te tolleren. Daarna pak ik mijn volle boodschappentas en loop langs het Spaarne naar huis. Ik kan een lichte glimlach niet onderdrukken.

Donderdagavond eten we bij Zout in Zandvoort. Lekker in de mild zilte geur van de Noordzee. Ik heb mijn vrouw niets verteld over mijn ontmoeting met de nette man. Omdat ik weet dat ze direct zal gaan steigeren en zal zeggen dat ik niet moet beginnen aan zo'n boek? Waarschijnlijk. Ze houdt mijn broze gezondheid goed in de gaten en probeert me met zachte hand te weerhouden van te grote inspanningen. Ze maakt me duidelijk dat mijn fysieke conditie nu voorop staat.

Ze complimenteert me na de fietstocht naar huis, wat lief is want

ik was als een dronken drol over de weg gezwabberd. Ze gaat zelf nog tennissen en stuurt me, bijna als een klein kind, voor even naar bed. Ik moet voorslapen, want om drie uur in de nacht moet ik samen met Francisco Elson in Amsterdam in een klein hokje commentaar geven bij beelden van de NBA-wedstrijd Miami-San Antonio.

Van even over drieën tot bijna kwart voor zes in de nacht zit ik te genieten. Maar hoeveel mensen kijken er op dat tijdstip naar live televisie uit Amerika die in Nederland wordt ingesproken? Ik roep altijd: 'Een stuk of 61 gekken.' Basketbal-enthousiastelingen zeggen mij dat er 's nachts toch wel een paar duizend mensen kijken naar deze relatief kleine, maar zeer belangrijke sport. De live ingesproken teksten komen de volgende dag overigens in de gemonteerde heruitzending, die veel beter bekeken wordt.

Bij Miami-San Antonio zie ik zeker vijf spelers rondlopen die meer dan twintig miljoen dollar per jaar verdienen. Dat is zo'n vier ton per week. Er bestaat een selecte club van rijke topsporters die soms van gekkigheid niet weten wat ze met hun rijkdom aan moeten en er in hun privébestaan een geweldige koleretroep van maken. Ja, natuurlijk zijn ze ver bovengemiddeld vaardig en doen soms geniale dingen, maar toch... De grote hebzucht in NBA, MLB, NFL en NHL kan niet zo doorgaan. Zet de top van de Europese voetbalwereld daar maar rustig naast.

Nee, dan het WK hockey. Over pure sport gesproken. Ik ben blij dat ik nauwelijks acht uur nadat ik de Spurs prachtig heb zien winnen, weer een ander deel van mijn sportpalet kan gebruiken. Mijn vrouw en ik lopen het Haagse stadion binnen waar het wereldkampioenschap gespeeld werd. We worden hoffelijk ontvangen door Johan Wakkie, de hockeybaas. Tijdens de eerste helft zit ik enige tijd naast hem. Hij vraagt: 'Schrijf je nog weer eens een boekie?'

'Een boekie?'

'Ja, over wat je allemaal in de sport aantreft. Dat deed je toch vroeger weleens? Vind ik wel leuk. Lekker op het nachtkastje, paar pagina's voor het slapengaan. Nu heb je er toch een beetje tijd voor.'

Gelikte charmeur, denk ik en glimlach vriendelijk. Ook dit verzoek van Wakkie bespreek ik niet met mijn vrouw.

Thuisgekomen bestellen we sushi en kijken naar Spanje-Nederland. De vijf Nederlandse doelpunten accepteer ik stilzwijgend en met enige verbazing. Aan juichen doe ik niet. 'Yes!' roept mijn vrouw aan de andere kant van de kamer bij de laatste goal en balt haar vuist. Na afloop halen we in de halfduistere kamer wat momenten uit de wedstrijd terug. Niet de kansen van de tegenstander, maar enkele lelijke momenten in de eerste helft toen Nederland even door het lint leek te gaan uit frustratie over de onterechte achterstand. Die manier van spelen zagen we in de tweede helft niet meer terug, omdat het niet meer hoefde, maar in die eerste helft had Oranje even gewankeld en was met kunst- & vliegwerk en schoppen overeind gebleven. Opvallend.

Tien minuten na de wedstrijd trekt aan de overkant van het water een stoet van toeterende auto's langs het altijd zo rustige en politiek correcte Haarlemse volk. Verbaasd kijken we naar die sleep wagens: wat een voetbalwedstrijd met een volkomen idiote uitslag al niet kan doen bij een volk achter de duinen dat de laatste dagen met zuinige mondjes nog de gebeurtenissen rond Oranje bekeek en bekritiseerde. Ik vraag me af welk soort mensen de auto pakt, de ramen opendoet, een meegebrachte vlag naar buiten steekt, de radio hard aanzet, gilt en toetert en door de stad gaat rijden. Welke geest is hier uit welke fles gekomen?

Ik zie laat op de avond de heren van *VI-voetbal* hun best doen om de juiste toon te vinden na de Oranje-winst. Dat blijkt erg moeilijk, de hinnikende lach van René van der Gijp ten spijt. Knap en consequent overigens dat Johan Derksen bij zijn eerder ingenomen uitspraken over de bondscoach blijft.

De verzoeken om een boek over deze sportzomer te schrijven blijven door mijn hoofd spoken. Moet ik dan eerst dát boek schrijven, in plaats van *Mijn Amerika*? Ik kom er niet uit.

Op zaterdag zien we de kleinkinderen en zingen een gelukzalige twintig minuten lang alle liedjes die we nog van vroeger kennen. Van *Olleke Bolleke* tot *Dikkertje Dap*; feilloos is de tekst blijven zitten. Het voelt als een warme douche.

Van het voetbal mis ik de eerste avondwedstrijd vrijwel geheel,

ook omdat we aan tafel dineren (het bord op schoot hebben we afgezworen). Midden op de avond zie ik één Britse en één Italiaanse goal. Nadat ik het verloop van de zaterdagse etappe van de Dauphiné grondig heb bekeken, gaan de lichten definitief uit. In een verstilde slaapkamer neem ik de beslissing: ik zal eerst het boek over deze sportzomer schrijven en vooral de verhalen achter de nieuwsfeiten gaan zoeken. Wat me alleen nog bezighoudt is: 'Hoe vertel ik het mijn vrouw?' Dat bemoeilijkt het inslapen.